

Antiliberals i antiglobalització

XAVIER SALA I MARTÍN (ECONOMISTA)

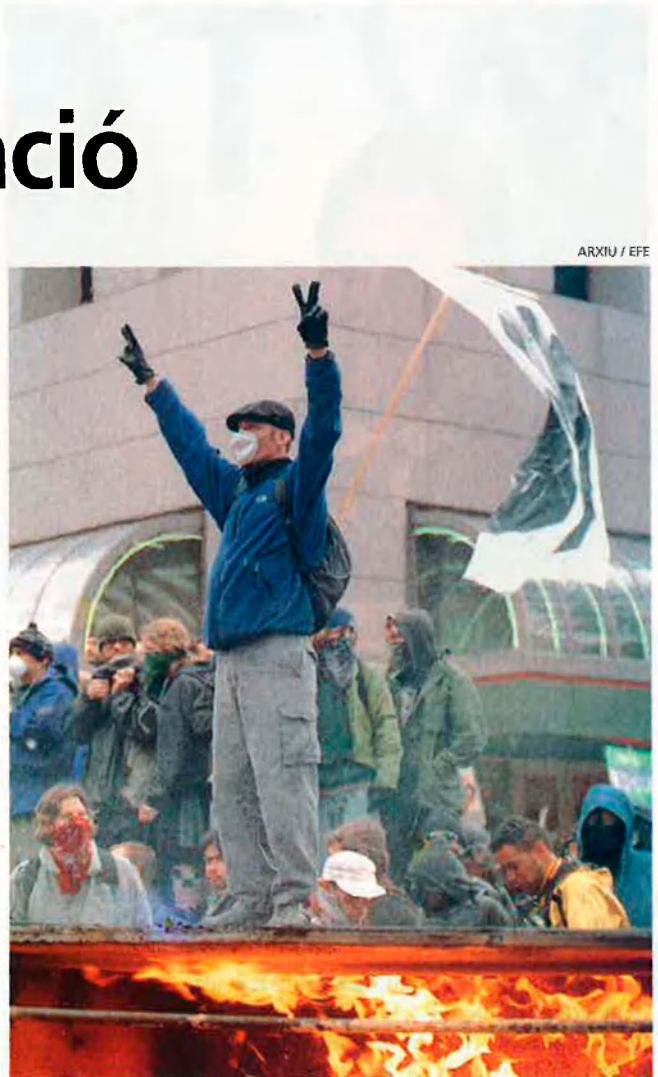
Durant els darrers temps, diversos espectacles folklòrics "antiglobalització" han ajudat ecologistes i pagesos francesos a aliar-se amb intel·lectuals *progres* i protectors dels drets dels treballadors dels països pobres en contra de la mundialització de l'economia. Se'ns diu que la globalització és dolenta perquè treu poder dels governs democràticament escollits i el dona a empreses multinacionals amb objectius egoistes, que genera desigualtat entre els països rics, que cada dia són més rics, i els pobres, que cada dia són més pobres. També se'ns diu que la globalització no és més que una conspiració global que beneficia les empreses en perjudici dels treballadors, que incentiva la destrucció del medi ambient i que oprimeix les cultures locals (principalment, la francesa... o almenys això sembla donada la radicalitat de les protestes que vénen d'aquell país). Els qualificatius "globalització" i "neoliberalisme" han substituït la paraula "imperialisme" en el vocabulari dels autoproclamats progressistes defensors dels menys afavorits.

Sembla com si tots els mals de la humanitat (des de la fam als països africans, fins a la manca d'educació, passant pel treball infantil i l'escalfament de la terra) estiguessin causats pel complot globalitzador que uns quants ultraliberals malignes (normalment seguidors de Reagan i Thatcher) volen imposar, amb l'únic objectiu de fer-se rics.

Tot i que les organitzacions "antiliberals" i "antiglobalització" tenen les pintes més variades i són d'allò més exòtiques, els uneix l'odi visceral cap al lliure funcionament dels mercats. Bé, de fet també els uneix la ignorància sobre les implicacions de les seves propostes: si es portessin a terme les polítiques que ells proposen, el món seria menys lliure i menys democràtic, els treballadors serien més pobres, la desigualtat entre països augmentaria, els nens dels països pobres continuarien treballant a canvi d'encara menys diners, i el medi ambient es degradaria més ràpidament. Exactament el contrari del que ells busquen!

Abans d'explicar per què, és important recordar una lliçó ignorada massa sovint que fa dos segles ens va donar Adam Smith: "quan dues persones intercanvien mercaderies de manera voluntària, les dues hi surten guanyant". No és cert que si hi surt guanyant, l'altra hi ha de sortir perdent i, per tant, veure el comerç internacional com una "lluita de classes" (socialistes contra treballadors) o una "lluita de països en sí" (d'intercanvi desigual) (centre contra perifèria) és com a l'anàlisi equivocadament.

Merit i democràcia. També és important recordar que els països que durant aquest segle han aconseguit retallar els costos amb les economies occidentals (i parlo de Japó, Corea del Sud, Singapur, Hong Kong, Taiwan, Malàisia, o Tailàndia tots així com també de Grècia, Portugal, Irlanda, o la ma-

ARXIU / EFE

"Les organitzacions 'antiliberals' i 'antiglobalització' tenen les pintes més variades i són d'allò més exòtiques."

teixa Espanya, entre d'altres) ho han fet a base de tenir economies de mercat obertes al comerç internacional, a les inversions estrangeres i a la tecnologia provenint de les societats més avançades. D'altra banda, no hi ha cap exemple de país que hagi aconseguit progressar mantenint-se tancat a les influències exteriors.

Per tant, la introducció de mercats (liberalització) i estar obert a l'exterior (globalització) són factors necessaris per a prosperar. I no només això sinó que, sovint, també porten llibertat política. Com més globalitzada estigui l'economia, més difícil serà per als dictadors mantenir el poder i reprimir la informació i més difícil els serà formar part d'un món que no tolera la manca de llibertat (ja ens hagués agradat als catalans disposar d'Internet durant les darreres dictadures espanyoles!). Amb això no vull dir que la introducció d'economies de mercat obertes a l'exterior garanteixi el progrés i la llibertat. El mercat no és la fórmula màgica que solucionarà tots els problemes dels pobles. Calen moltes altres coses. Ara bé, el que sí que és cert és que sense una economia de mercat, és difícil de progressar i ser lliure. I així ens ho demostra la història.

De fet, la història també ens dona dos exemples de països

Els protagonistes de Seattle

ARXIU / EFE

El president dels EUA, Bill Clinton, en una sessió de la cimera de l'OMC el passat 1 de desembre a Seattle.

(Corea i Alemanya) que van ser dividits per una guerra. El tros que es va tancar i es va socialitzar (Corea del Nord i l'Alemanya de l'Est) es va empobrir miserablement i mai no van ser un exemple de llibertat democràtica. El tros que es va "globalitzar" i "liberalitzar" (Corea del Sud i la República Federal d'Alemanya) va prosperar i va introduir la democràcia. Alemanya i Corea són el més semblant que els economistes mai ens trobarem a un experiment de laboratori. I els resultats en són d'allò més clars.

Òbviament, hi ha economies de mercat que no gaudeixen de democràcia i llibertat. Com Singapur o, fins a meitat dels vuitanta, Corea del Sud. El mercat no és garantia de llibertats democràtiques. Ara bé, la llibertat econòmica (el mercat) és una condició necessària per a la llibertat política.

Està clar que els treballadors dels països pobres es beneficien enormement de la globalització. És curiós de veure molts autoproclamats "progressistes" en contra de la globalització quan aquesta és una força extremadament progressista: per cada lloc de treball que marxa d'Europa o els EUA vers un país del tercer món, es creen desenes de llocs de treball en aquests països. Quina cosa és més progressista que això?

La història ens dona dos importants exemples més de com la globalització i la liberalització ajuden els treballadors del tercer món. Em refereixo a les dues economies més poblades del món. Mentre l'Índia i la Xina van mantenir polítiques socialistes de planificació central i van estar tancades a l'exterior, la seva població (que suma gairebé un terç de la població mundial) va veure com la misèria els envaïa. I és aquesta, i no una altra, la raó per la qual durant les darreres dècades els països pobres eren cada cop més pobres i els rics més rics.

És realment irònic veure com alguns intel·lectuals *progres* (encarcarats a les seves càtedres d'universitats de països rics) donen les culpes de la pobresa del món als mercats, a la globalització i als ultraliberals, quan la causa fonamental de la misèria que regna als països del tercer món són les teories a què ells han donat suport tota la vida. Teories "marxistes", teories "d'intercanvi desigual", teories de "centre-perifèria",

teories de "substitució d'importacions", o teories de "planificació central". I són aquests terribles desastres econòmics els que han creat gran part de les desigualtats del món, perquè els països que no les van adoptar van progressar, mentre que els que ho van fer es van enfonsar en la misèria.

A principis dels vuitanta, la Xina va començar a introduir mercats, liberalitzar l'economia i obrir-la a l'exterior. Només durant l'any 1998, els treballadors xinesos van guanyar 12 bilions de pessetes gràcies a llurs exportacions als EUA. I les exportacions xineses continuen pujant cada any, i amb elles, també ho fan els salaris dels treballadors locals. L'Índia va començar a seguir el mateix camí una dècada després. I així, ben aviat van aparèixer taxes de creixement positives. A poc a poc, la renda per capita d'ambdues nacions ha anat creixent i s'ha produït l'eradicació de pobresa més gran que mai no ha vist la història. L'èxit notable dels dos països contribueix (a poc a poc) a reduir les distàncies econòmiques entre els 6.000 milions de ciutadans del món. Lògicament, queda molt per fer. Tot i això està clar que el tancament de les economies al comerç, les inversions i les tecnologies estrangeres (a la globalització!) seria un pas enrere, i els països pobres que ja han patit el resultat miserable de les polítiques *progres* ho saben millor que ningú. I és per això que ara són ells qui demanen la liberalització.

Treball infantil i altres temors occidentals. Pel que fa al treball infantil, és cert que hi ha nens que treballen molt a canvi de salaris molt baixos, cosa que, des d'un punt de vista europeu, ens preocupa (i ens ha de preocupar). A tots ens agradaria que, en comptes de treballar, aquests nens anessin a l'escola. Ara bé, cal pensar si això s'aconseguiria simplement impedit que les empreses multinacionals invertixin als països pobres, com pretenen els antiglobalistes. Preguntem-nos per un moment, què passaria realment si prohibíssim que les multinacionals contractessin nens. Algú creu realment que els nens anirien a l'escola i jugarien feliços amb els seus companys al pati del col·legi, com si fossin nens de Barcelona? Sincerament, és difícil. Més aviat penso que el nen perdria la feina i hauria d'anar als abocadors d'escombraries a buscar menjar entre la putrefacció (que és el que feia abans que la multinacional el contractés). L'eliminació del treball infantil és un objectiu molt lloable, però la seva prohibició acabaria perjudicant a qui s'està intentant ajudar. Els països pobres no tindran ni educació ni salut fin govern no proporcioni escoles i d'altres infraestructures no passarà fins que no s'obtingui una recaptació fiable, que vindrà lligada al creixement del país. L'econòmic no s'aconseguirà si l'economia es tar internacional.

Un altre temor de la globalització afecta el possible que el mercat i la globalització corbris ecològics. El que també és cert és que l'ús socialista tancat no és garantia de sanejament n'hi ha molts. Les catàstrofes de pa de l'Est no les va causar la globalització socialista planificadors i autàrquics. El sud-est asiàtic no els causen les multons que busquen terres per a l'agricultura (ballar a la indústria). La destrucció de Brasil va començar quan el mercat va subsidiar als incendiàries. Les bal

n
Si
ne
un
plai
(cap
tuació
menç
Prosperitat
els únics
distàncies
rea, Sing
a l'Àsia, i

nacionals que volen vendre carn de balena arreu del món, sinó les flotes japoneses i noruegues, per al consum local (i, en conseqüència, si Japó i Noruega es tanquessin al comerç exterior, continuarien capturant el mateix nombre de balenes. Així doncs, l'antiglobalització està lluny de ser la solució al problema de l'extinció dels mamífers aquàtics).

Si bé no és clar que les economies tancades respectin més l'entorn natural, sembla evident que les preocupacions per l'entorn ecològic augmenten quan la gent assolix un grau de benestar econòmic (i, si no, mireu de quin extracte social i de quins països provenen els tripulants del "Rainbow Warrior", el vaixell estrella de Greenpeace!). És a dir, quan ets pobre, l'únic que et preocupa és trobar menjar i que no se't morin els fills. Només quan tens un nivell mínim de renda et pots permetre el luxe de preocupar-te per si la platja està neta o si els dofins cauen a les xarxes de les tonyines. A més, per a netejar o no embrutar el medi ambient són necessaris uns diners i uns recursos que els països pobres no tenen. Per tant, la millor manera de vetllar pel medi ambient és generar riquesa als països pobres.

Cultures autòctones. Finalment, hi ha la destrucció de les cultures autòctones per part de les multinacionals. Abans de tot, cal recordar que les cultures són dinàmiques i que s'enriqueixen de l'intercanvi. La mateixa cultura francesa no seria el que és si hagués estat tancada a l'exterior des de l'època dels gals. Hi ha cultures que es tanquen al món i a les influències exteriors (els bosquimans del Kalahari o algunes tribus de la Polinèsia en són exemples), i tots sabem com els ha anat. Els antiglobalització, realment volen que França es converteixi en un desert de bosquimans?

A més, és possible que el comerç i les inversions internacionals permetin que molts ciutadans francesos mengin al McDonalds o beguin Coca-Cola i condueixin cotxes Toyota, en lloc de menjar als restaurants típics del país, beure vi de Bordeus i conduir Renaults. I potser algú creu que això és un problema. Ara bé, són els mateixos ciutadans francesos els qui trien lliurement d'anar a sopar on volen, de veure el que més els ve de gust i conduir el cotxe que els fa més il·lusió. Intentar interferir en la lliure elecció dels ciutadans simplement perquè trien coses que no agraden a un grup d'il·luminats no justifica ni els actes de vandalisme contra ningú, ni la intrusió poc democràtica del govern impedit que la gent pugui triar en llibertat.

El fracàs de Seattle. I si la globalització i la liberalització són tan bones, per què va fracassar la darrera reunió de l'Organització Mundial del Comerç (OMC) a Seattle? Doncs, sorprenentment, no és perquè els països pobres s'oposin a la globalització. Ans al contrari. Després de la misèria que les polítiques socialistes de les darreres dècades els han portat, ells entenen que el progrés econòmic passa per la introducció de mercats i per l'obertura a l'exterior. Qui s'hi oposa precisament els països rics. D'una banda, els EUA i el president que, malgrat que en els seus discursos esmentava l'equitat per a tothom, el seu objectiu principal és consolidar l'herència Clinton (Al Gore té una agenda política i sindicalista important i no es pot permetre el luxe d'enfadar aquests dos poderosos lobbies en plena campanya electoral, i d'aquí que els EUA no fessin cap es-

Imatge de la Xina, un dels països que segons Sala i Martin, més ha progressat abandonant polítiques socialistes.

forç per a arribar a un acord al si de l'OMC). I de l'altra, la Unió Europea segueix amb la seva obsessió per a protegir els pagesos (un altre lobby poderós) a través de subsidis i d'evitar que els productes agrícoles dels països pobres entrin als mercats europeus. Si els EUA i Europa s'haguessin posat d'acord el darrer dia de reunions (i van estar molt a la vora d'aconseguir-ho), ningú no parlaria de gran fracàs de la globalització o gran triomf dels manifestants.

Des del punt de vista intel·lectual, uns dels grans derrotats de Seattle són tots aquells que veuen el món en forma de lluita de classes ja que s'ha mostrat que no es tracta d'una lluita entre treballadors i capitalistes sinó d'una lluita dels treballadors dels països rics contra els dels països pobres. Han guanyat els poderosos sindicats proteccionistes nord-americans i els pagesos de la UE. Han perdut els treballadors menys privilegiats del món. I això demostra amb tota la transparència del món, que molts dels qui van pel món dient que defensen els interessos dels menys afavorits no defensen res més que els propis interessos.

I dir que de Seattle n'han sortit guanyant els pobres perquè els països rics no han aconseguit "imposar" la globalització és un espectacular exercici d'hipocresia que impedeix que els països pobres segueixin el mateix camí que un dia van seguir Europa i els EUA per a aconseguir gaudir de la riquesa i el progrés dels quals gaudeixen. Malgrat el que va passar a Seattle, la globalització no tirarà enrere perquè està impulsada per uns canvis tecnològics que no es poden evitar. El que hem de fer a partir d'ara és pensar com aprofitar aquesta revolució tecnològica de la manera més intel·ligent. Estem obligats a ajudar els pobres del tercer món. I la manera de fer-ho no és donar-los almoines, sinó obrir els nostres mercats als seus productes i exportar-hi capital i tecnologia, perquè ells mateixos progressin amb llur esforç. La liberalització i la globalització no són una fórmula màgica que solucionarà tots els problemes del món. Ara bé, són un requisit fonamental sense el qual molts d'aquests problemes no se solucionaran.